

ORIGINEA CARTIERELOR OARDA DE JOS ȘI PARTOȘ ATESTATE ÎN DOCUMENTE STRĂINE

Prof. ȘTEFAN HANCIU

Prin aceste rânduri intenționăm să atragem atenția celor interesați asupra a două articole publicate, precum și a literaturii folosite, în legătură cu denumirea și atestarea documentară a unor localități din apropierea municipiului Alba Iulia.

În ziarul de limbă germană *Allgemeinedeutsche Zeitung* cu suplimentul său săptămânal *-Karpatenrundschau* din corpul ziarului „apărut la București în datele de 28 iunie și 23 august 1997 sunt publicate două articole scrise de dr. Gerhardt Hochstrasser, cu privire la denumirea și atestarea documentară a localității Oarda de Jos și Partoș, precum și unele informații în legătură cu alte localități din această regiune. Ele sunt intitulate, în traducere, „Identitatea localității” *villa Zaliz*” din 1241 cu Partoș -Alba Iulia și „Identitatea localității „ *villa Vratotus*” din 1206 cu Uterwardein – Oarda de Jos. Pentru întocmirea celor două articole menționate se folosește ca literatură articolul scris de autor în *Revista pentru studiul Transivaniei*, Caet 1/1995, pag. 78-79. este „ *villa Vratotus*” din 1206 actuala Oarda de Jos ?, precum și unele documente vechi scrise, apărute în Germania, referitoare la istoria coloniștilor germani din Transilvania ca: Documentele istorice germane sunt preluate de dr. Ernast Wagner (izvoare la istoria sașilor din Transilvania 1191 – 1973, Koin, -Viena 1976) etc.

Cu cât coborâm mai adânc în vremurile îndepărtate ale istoriei, documentele scrise rămase sunt din ce în ce mai puține. Pe măsura trecerii timpului unele din aceste documente au dispărut (războaie, incendii, inundații) altele s-au deteriorat datorită condițiilor de păstrare, etc. Unele din aceste documente scrise sunt generale, localizarea lor în timp și spațiu este

uneori deficitară datorită cunoașterii limitate. Oarda de Jos este o așezare veche a cărei atestare documentară datează de multe secole. Așezarea ei în imediata apropiere a vechiului oraș Alba Iulia a influențat puternic dezvoltarea ei. Existența puternicului castru roman și a Legiunii aXIII-a Gemina pe unde trecea vechiul drum roman Napoca-Potaisa-Apulum spre sud a influențat mult dezvoltarea așezărilor din apropiere. În această perioadă orașul s-a extins spre sud-vest până la Mureș pe teritoriul actual al suburbiei Partoș unde se afla colonia.

În evul mediu, Partoșul a deținut un rol important în transportul sării cu plutele pe Mureș până la vărsarea în Tisa, transport ce datează dinaintea perioadei preungare. Mult timp după perioada romană, mai ales în evul mediu, localitatea Partoș este întâlnită în documentele scrise cu litere latine sub numele de *Portus* din care a derivat numele de Partoș. Tot acum o întâlnim sub diferite denumiri ca: „*villa Salis*”(satul Sării), *salzdorf*(satul Sării), *Salgafen*(Portul sării), așezare situată în apropierea localității *Vardia*, *Wardein Unterwadein*(germ.), Oarda de Jos. Coriolan Suciuc în valoroasa și documentată sa lucrare: *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, din 1967 menționează ca denumiri pentru Oarda de Jos: *Warda* 1290-1291, *Waradia*, *Waradya* 1346, *Varada* 1359, *Varagya* 1515, *Varadgya* 1630, *Varadya* 1735, *Varada* din *Zsosz* 1850, *Also-Maros-Varadja* 1854, etc. Subliniem faptul că în evul mediu a existat o singură localitate cu numele de Oarda de Jos fiind menționată documentar de Coriolan Suciuc, abia în prima parte a secolului XVIII-lea (1733), ca *Felsomarosvaradja*(ung.). Într-un document foarte important din anul

1206 se menționează faptul că regele Andreas II a donat regiunea izvorul Kozd colonistului Iohannes latinus, donație care se afla în comitatul Weissenburg (Cetatea Albă) Alba Iulia, pentru care au depus mărturie slujbașii din această Cetate. Donația a aparținut înainte, prin moștenire, slujbașului Andreas, fiul germanului Martin din satul Vratotus. Unde era situat acest sat „villa Vratotus” în care a locuit Martin nu se spune. Probabil într-o localitate din apropierea cetății Weissenburg de unde au provenit și slujbașii care au depus mărturie când s-a făcut donația.

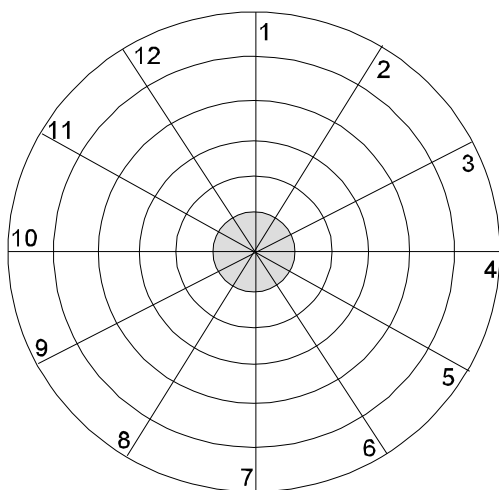
Dr. Ernst Wagner, în lucrarea menționată anterior consideră satul Vratotus, ca „un loc

necunoscut”. El nu s-a gândit la o identificare a lui Vratotus (1026) cu Frata (1242) și Warda(1290). Coriolan Suciuc transmută satul Vratotus în raionul Rupea fără să-l identifice cu vreo localitate existentă. Gerhardt Hochstrasser autorul articolului menționează satul Vratotus din perioada 1200, situat la sud de Weisenburg, ca fiind identic cu satul Frata, amintit de Rogerius ca localitate de refugiu din timpul invaziei mongolilor 1241- 1242. În încheierea articolului autorul conchide: nu pot exista dubii nici din punct de vedere filozofic, nici din cel geografic asupra identității satului Vratotus cu Frata- denumire folosită de popor și Marda- denumire ce apare în documente.

JOCURI GEOGRAFICE

ROZETĂ

1. Stațiune climaterică în județul Harghita.
2. Invitat de onoare.

3. Desăvârșit.
4. Însuflețire, energie (fig.).
5. Ceremonie cu inele.
6. Oraș minier în județul Alba.
7. Municipiu pe Bistrița.
8. Pictor clasic rus (1844-1930)
9. Oraș bănățean, centru carbonifer.
10. Vânat ales, de mărimea unui porumbel.
11. Modelatori de vase de lut.
12. Compozitor italian al operei “Aida”.

- DE LA MUNTE LA MARE -

Dezlegând corect rozeta, se va obține, pe primul și pe ultimul cerc, numele a două interesante obiective turistice de prim rang în România (ambele obiective au două cuvinte).

Melania și Ștefan Hanciu